

A. 1111.

DISSERTATION THEOLOGICO-MORALIS
DE
GRADIBVS
PECCATORVM

AVCTORE
SIGISM. IAC. BAVMGARTEN
PRAEIDE
FAYTORE AC PRAEFATORE ACADEMIAE
IN ACADEMIA FRIDERICIANA
IOANNES ANDREAS EILERS

HAEC ACADEMIA FRIDERICIANA

VIRIS
AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS,
DOCTISSIMIS DOMINIS
DOMINIS
DIRECTORIBVS,
CONSULIBVS,
SYNDICIS,
CAMERARIIS,

CETERISQVE
REIPUBLICAE BRANDEBURGENSIS
SENATORIBVS SPECTATISSIMIS,
PATRIBVS PATRIAE OPTIMIS,

PATRONIS ATQVE FAVORIBVS

OMNI OBSERVANTIAE AC PIETATIS CVLTV
PROSEQVENDIS

DISSERTATIONEM HANC THEOLOGICAM

DEVOTA MENTE MANVQVE SVBMISSA DICAT

IOANNES ANDREAS EILERS.

VIRI
AMPLISSIMI, CONSULTISSIMI,
DOCTISSIMI DOMINI

DOMINI
BIBLIOPOLITANVS
CONSVLTVS
SYNDICVS
CAMERARIVS

Vamplurimæ mihi sunt
rationes, cur Vobis,
PATRES CONSCRI-
PTI, primitias studio-
rum meorum offeram.

Singularis Vestra benevolentia, qua in
Patrem meum numquam non effluxi-
stis, iubet Vobis animum singulari re-
uerentia conspicuum exhibere. Patro-
trocinium, quo me domi viuentem sem-
per & perbenigne complexi estis, pla-
ne

ne fuit eximium. Nihil igitur melius,
neque laudabilius, neque honestius exi-
stimo, quam placere VOBIS VIRIS
CLARISSIMIS, PATRIBVS PA-
TRIAE DESIDERATISSIMIS; quo-
rum iudicium est rectum bonisque pro-
baticissimum. Hæc, inquam, fuere inci-
tamenta, quæ mihi addebant animum
Vobis consecrandi litterarum mearum
qualiumcunque initia, quæ vt accipia-
tis tali benevolentia, quali Vobis por-
rigo obseruantia, enixe precor atque
demisse rogo. Gaudium, quod inde
sentiam, erit plane peculiare, si has
plagulas tamquam pietatis erga Vos ar-
gumentum interpretari dignemini, &
hoc exiguum specimen indulgentissi-
mo animo & fronte serena admittatis.
Quod reliquum, faxit DEVS immor-
talis, vt RESPUBLICA, cuius estis de-
fensores, VESTRIS vigiliis consistat,

VESTRA prouidentia perennet , VE-
STRISQVE officiis crescat. Mihi ve-
ro liceat in posterum quoque me pro-
fiteri

VIRI AMPLISSIMI, CONSVLTISSIMI,
DOCTISSIMI,

Amplissimorum Vestrorum Nominum

Dabam Hale Magd.
Cal, Sept. A. MDCCXXXVI.

Cultorem obseruantissimum

IOANNEM ANDREAM EILERS.

PROOEMIUM.

uum ex voluntate eorum,
quorum apud me auctoritas
multum valet, disputatione
publica specimen laboris aca-
demici, litterarumque adhuc tractatarum
edendum fuit, argumentum eiusmodi de-
ligendum esse duxi, quod disquisitione &
meditatione curatori non indignum vi-
deatur, suaque praestantia & vtilitate, quam
in

in doctrina sanctiore, ipsaque praxi exhibit, æquis lectoribus facile se probauerit. Tractatio in quatuor partes diuisa est, eo ordine, vt *prima sectione introductoria* fundamenta reliqui laboris rite ponantur, vt omnia, quæ sequuntur, exinde rectius intelligi, meliusque deduci possint: *secunda, argumenta ipsa* sententiam nostram probatura commemorentur: *tertia vberior explicatio* eorum, ex quibus gradus peccatorum æstimandi sunt, instituat: *quarta* denique *consectaria potiora*, quæ ex antecedentibus fluunt, proponantur, vt de rei momento feliciter iudicari queat. Lectorem rerum sacrarum amantem vehementer etiam atque etiam obtestor, vt nisi ipsam operam, conatum saltem ipsamque voluntatem nostram æqui bonique consulat.

SECTIO

SECTIO PRIMA.
INTRODVCTORIA.

§. I.

Peccatum est defectus conuenientiae cum lege. Quid sit peccatum? Quam definitionem non magis ex usu loquendi obseruataque in singulis peccatis essentia eorundem vniuersali, quam ipsa scriptura sacra desumimus, Ioanne Christi legato I. Epist. III. 4. sic pronuntiante peccatum esse *diuolutum*. Vnde conlequitur; omnem peccati cognitionem ex lege proficisci, Rom. III. 20. IIII. 15. VII. 7. deinde, tot peccatorum species dari, quot legum, vel diuinarum tam naturalium quam reuelatarum, vel humanarum, & peccatum denique non in actiones solum cadere, verum etiam ad statum & conditionem seu qualitatem & dispositionem ex actionibus oriundam pertinere.

Ex hac parte *priuatiua*, quae constitutiua peccatorum est, enascitur per principium contradictionis & negati tertii inter duo contradictoria, pars *positiua*, quae *diuoluta* vocati solent seu contrarietas legis.

§. II. Lex est voluntas imperantis determinans actiones subditorum. Quid lex, comprehendit igitur & normam agendi obligatio, & motiua connexa, vel explicite posita, vel in ipsa relatione. poena?

A

tio.

tionem imperantis ad subditos horumque ab illo dependentia iam satis obuia. Atque hic ipse *nexus motiuorum cum norma* constituit *obligationem*, quae in ipsis subditis considerata duplex est, *vel anecedens ad obedientiam*, vt in agendo illam normam obseruare teneantur, *vel consequens ad poenam*, vt in casu huius normae non obseruatae ea mala subeant, quae imperans cum norma actionum connexa esse voluit, tam iacturae commodorum ex praestita lege expectandorum, quam sensationis incommodorum ab imperante inferendorum.

Patet exinde, effectus naturales actionum in legibus humanis ad motiua cum norma agendi coniungenda referri non posse, in legibus diuinis autem eo omnino pertinere, quod ipse ordo naturae, quo illi effectus actionum naturales eueniunt, in DEO fundatur eumque auctorem habet. Neque minus requisita obligationis inde fluunt, vt aliquis illius imperantis subditus sit, ad cuius voluntatem obligatur, seu ab eo dependere intelligat aut intelligere possit, vt tam normam ipsam quam motiua connexa perspiciat aut perspicere possit, vt tandem facultate polleat praestandi actiones mandatas, aut ea pollere potuisset.

Quid sit imputatio & reatus?

§. III. *Applicatio legis ad actiones indiuiduas peractas* & *status inde oriundos* vocatur *imputatio*: & hinc nata *relatio subditi ad imperantem, eius legem transgressi, reatus*. Qui vel *culpa* est, vt subditus legem violasse iudicetur atque pro transgressore habeatur, vel *poenae*, vt ad mala connexa cum lege in casu transgressionis obligatus pronuntietur, atque imperanti ad poenas dandas obnoxius sit. Vnde *Rom. III. 19.* omnes homines legi diuinæ obligati ex eius transgressione DEO obnoxii esse dicuntur.

Impu-

Imputatio igitur effectus inseparabilis est obligationis, ac praeter requisita illius cognitionem facti in imputante supponit.

§. IV. Quum omnis lex obliget (§. II.), peccatum ^{Omne pec-} vero omne legem violet (§. I.) atque ex imputatione ^{catum in-} eiusdem enascatur reatus (§. III.): sequitur, ^{ferre rea-} *ut omne peccatum imperanti cognitum producat reatum.*

Facit dependentia legum humanarum a lege diuina, ut quoad obligant, nemo eas transgredi possit sine violatione legis diuinae: vnde ex omnibus peccatis contra humanas etiam leges commissis reatus etiam apud DEVM enascitur, accedente inprimis ipsius omniscientia, qua nihil ipsum latere potest, omniumque in vniuersum hominum ab ipso dependentia essentiali.

§. V. *Gradus est quantitas intensorum, quae per assum-* ^{Quid sit} *tam unitatem homogeneam determinari potest. Quantitas gradus?* ^{autem,} *autem, ubi maius & minus concipi potest, & intensum,* in quo quantitas deprehenditur sine partibus extra se inuicem positis seu sine compositione; *homogenea denique sunt, quorum similis essentia est. Atque quum qualitates omnes ad res intensas pertineant, quantitates qualitorum gradus sunt.*

Eadem sunt, quae sibi inuicem omni respectu substitui possunt: similia, quae notas, quibus ab aliis discernuntur, eandem habent, nec nisi sola quantitate, differunt, quare etiam quantitas discrimen internum similitum vocatur: aequalia, quae eandem quantitatem habent.

§. VI. Quo quis imperans sapientiae & iustitiae ^{atum a-} obseruantiore est, eo magis prouidet, ut poenae peccatis sint proportionatae, seu eandem rationem ^{apud Deum} *quantitatis habeant, ne quid in malo consequente statuatur sine ratione sufficiente, aut suum cuique non tribuatur.* ^{peccatis es-} ^{se aequa-} ^{lem.}

buatur. Vnde sequitur, vt accedente vera factorum cognitione & imputatione, reatus peccatorum apud imperantem sapientem & iustum sit ipsis peccatis aequalis & proportionatus. (§. III.) Quare quum DEVS infinite sapiens & iustus sit, neque in imputatione factorum falli possit, *reatus peccatorum apud DEVM ipsis peccatis aequalis est. Gen. XVIII. 25. Psal. VII. 9. Rom. III. 6.*

Potiores
peccato-
rum spe-
cies.

§. VII. Et possunt & non sine insigni utilitate solent peccata pro diuersis respectibus in varias species diuidi: quarum diuisionum potiores sunt, vt dispescantur *primum* ratione subiecti peccantis, habito simul respectu ad formam peccandi, tam in *originale*, quod iterum vel *dominans* est in irrogenitis vel *mortificatarum* in renatis; quam in *actualia*, quorsum & *habitualia* ex praecuis actibus prauis enata referuntur: quae iterum triplici respectu considerantur, & ratione partium aut facultatum, quibus peraguntur, vt vel *interna* sint vel *externa* simul, aut *coerde* & *opere* committantur, & ratione geneese ac internae originis, vt vel *voluntaria* sint seu proaeretica vel *non voluntaria* tam *ignorantiae* quam *infirmittatis*, & tandem ratione ipsius actionis, vt vel *propria* sint vel *aliena*, quorum quis particeps euadit: *deinde* ratione argumenti legum quae violantur seu obiecti, vbi tam & *omittendo* & *committendo*, quam contra *DEVM*, *nos met ipsos*, *aliosque* peccatur: ratione *denique* adiunctorum & effectus moralis, qui per accidens ea consequitur, in *mortalia* & *venialia*.

Reliquae peccatorum species praeter iam commemoratas vel ad has referri commode possunt, quales sunt peccatorum manen-

manentium & sublatorum, contra decalogi tabulas & praecepta singula commissorum: vel non tam ad aequalem diuisionem faciunt, quam denominationem alicuius qualitatis extraessentialis; quorsum pertinent peccata clamantia, muta, mensuram implentia. Atque haec diuisiones omnes in essentia peccatorum eorumque qualitibus fundantur, ea autem, quae ex quantitate derivatur, vt peccata sint vel grauiora vel leuiora, infra vberius tractabitur & in diuersitate graduum consistit.

§. VIII. *Peccatum originale est defectus conformitatis naturae nostrae cum lege diuina.* Quod ita comparatum originalem est, vt a prima origine & per ipsam generationem nobis insit, atque reliqua omnia peccata inde originem trahant, vnde merito vocatur originale. Complectitur tam priuationem integritatis naturae inesse debitae atque facultatis restituendi eandem, quam corruptionem & deprauationem virium agendi seu propensionem ad malum, quam scriptura sacra concupiscentiam vocat *Ioc. I. 14. 15. Gen. VI. 5. VIII. 21. Epb. II. 1-3. Rom. III. 9. seq. VII. 7. Io. III. 6. Psal. LI. 7.* Vbi haec naturae corruptio sine supernaturali mutatione internum actionum principium manet, dominari, homo autem ipsi seruire dicitur *Rom. VI. 6. Io. VIII. 34.* Sublato hoc dominio per habitum supernaturalem legitimarum actionum in regeneratione productum, mortificatum vocatur. *Gal. V. 16. 24.*

Agimus hic de peccato originali originato, quod vt labe conuata omnes hominis partes & facultates plane occupat, eoque respectu variis & diuersis modis considerari potest. In respectu huius peccati dominantis in illis, vbi per regenerationem hoc dominium tolli potest, satis euidens est (§. III. II.): non dominantis autem & ante regenerationem infantum

tum ex imputatione primi peccati originantis omniumque hominum cum communi patre nexu concipienda est, quae ipsa tamen actualitatem non consequitur in peccato hoc non dominante ob imputationem iustitiae per Christum partae.

Quid sit peccatum actuale?

§. IX. *Quicquid in propriis mutationibus legi non conuenit, peccatum actuale est.* Nam quum agere dicimur, quoties proprias mutationes producimus: omnis autem defectus conuenientiae cum lege peccatum est (§. I.), re ite sic definitur peccatum actuale. Vnde apparet, non solum actiones liberas cum deliberatione peractas eo pertinere, sed omnes in vniuersum mutationes proprias, quae per legem determinantur atque aliter fiunt quam quidem fieri possent & deberent; neque minus hinc elucet, in ipsos infantes cadere haec peccata, omnesque motus prauos & inordinatos eo referendos, esse. *Gal. V. 24. Iac. I. 14. Io. III. 6.*

Non igitur *actuale* vocatur, ac si solum actualiter existeret, sed ob actum, quo praua peccandi dispositio se exerit. Quorsum iure etiam referimus habitus prauos ex illegitimis mutationibus continuatis & repetitis oriundos, vnde varia peccati originalis modificatio enascitur.

Quae sint peccata interna et externa?

§. X. Quum homo duabus partibus, anima & corpore constat, pluribusque facultatibus pollet, quarum singulis mutationes producuntur, tot dantur peccandi rationes, quot species mutationum illegitimarum diuersis facultatibus productarum. Vnde peccata vel *interna* sunt, quae animo peraguntur, si intellectu, voluntate, memoria, imaginatione & affectibus peccamus, quorsum ignorantia & errores culposi pertinent, pravae concupiscentiae & reliqui mo-

motus atque cogitationes, quae a lege diuina recedunt; vel *externa simul ad corpus etiam pertinentia*, quae verbis gestibus ipsisque factis peraguntur, quorum tanta varietas est, quanta organorum membrorumque corporis. *Matth. XV. 19. 2. Cor. VII. 1.*

Distinctio peccatorum actualium in tres ordines: quae corde, ore & opere peraguntur, ab antiquis ecclesiae doctoribus recepta est. Sic AUGUSTINVS in *enclirid. c. LXIV. peccata*, ait, *actiua corde, ore, opere committuntur*; plura loca patrum exhibet IO. GERHARDVS *locor. theol. tom. II. loc. XIII. cap. IX.*

§. XI. Omnes hominum mutationes, quae diuersis modis fieri possunt, vel cum deliberatione & ex voluntatis determinatione peraguntur, vel sine ea. Hinc duplex oritur peccatorum species, vna voluntariorum, altera non voluntariorum. *Quae sint peccata voluntaria & non voluntaria?*

peccata ex determinatione voluntaris legi contraria sunt, atque per consequens contra conuictionem de illegitimae actionis ratione, seu notitiam non solum legis verum etiam disconuenientiae actionis perpetrandae, vnde peccata contra conscientiam vocantur, nec non proaeretica, praelectiua & morosa. *Non voluntaria peccantur sine determinatione voluntaris ad contrarium legis*; quod duplici ratione fit, vel ex ignorantia siue legis siue relationis, quae inter actionem perpetrandam & legem intercedit, *Leuit. IV. 2. 13. V. 2. Gen. XX. 2. &c.* vel ex *infirmis & praecipitantiis*, si quis vehementiori appetitus sensitiui commotione abripitur ad peccandum, ita vt cognita motiua contrarii vel omnino non cogitet, vel non satis certam viamque eorum cogitationem instituat. *Gal. VI. 1. 1. Sam. XXV. 13.*

Ture

Iure meritoque ad voluntaria peccata referuntur, tam quae ex ignorantia vincibili & affectata & supinae negligentiae committuntur, *2 Petr. III. 5.* quam quae per consensum consequentem, delectationem, continuationem & defensionem alicui probantur, postquam vel ignorans vel non satis cogitans ea commisit. Unde nec immerito omnia irregentorum peccata pro voluntariis reputantur, si dominium peccati a scientibus volentibusque continuatur, seu status regnantis peccati voluntarius est. Potest aliquis ignorans peccare & tamen non ex ignorantia, si quis sine cognitione legis ipsi contrarium agit, quod acturus etiam fuisset, etiam si cognitionem legis habuisset; sicut etiam sciens aliquis peccare potest, qui non volens peccat, quod in peccatis praecipitantiæ pravisque animi motibus saepius euenire solet, licet nemo volens peccare possit, quin sciens peccet.

Quae sint
peccata pro-
pria & par-
ticipata?

§. XII. Si quis ad existentiam alicuius peccati eiusque continuationem aliquid confert, approbat illud eoque iudicio suo legi contrario ipsam legem violat atque per consequens ipse peccat. Hinc praeter propria peccata ipsorum actionem legi contrariam peragentium aliena dantur, quorum quis particeps fit, ad eorum existentiam & continuationem concurrendo, quae participata vocantur, *1 Tim. V. 22.* quod & antecedenter fieri potest, tam remotius, scandalis & neglecta alterius emendatione atque impeditio peccatorum possibili, commendatione etiam & constitutione hominum ad officia, quibus destinantur, ineptorum; quam propius, suadendo, iubendo, cogendo, subministrandoque occasiones & subsidia peccandi; & consequenter, delectatione, imitatione, defensione & abolitione possibili vel neglecta vel impedita.

Pleras-

Plerasque has species participationis peccatorum veteres, ex more ante aliquot saecula recepto, his versibus memoriam subleuaturis expresserunt:

*Inssio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participans, mutus, non obflans, non manifestans,*

atque plenius:

*Consulo, praecipio, consentio, prouoco, laudo.
Non retego culpam, non punio, non reprehendo,
Non obsto, sed contribuo & defendo aliena,
Adsum, atque obsequis placeo, immortalia spargo
Scandala, nec dubito Bileami lucra mereri.*

§. XIII. Quum legis pars normatiua vel mandato Quae sint
vel interdicto constet, duplici ratione eiusdem vio- peccata com-
lacio euenire potest, & omitendo quae agere iube- missionis &
mur, & committendo a quibus interdicitur: vnde ommissionis?
peccata enascuntur tam ommissionis contra mandata le-
gum, quam commissiois contra prohibitiones legum per-
acta, Iac. V. 17. Luc. XII. 47. Ad ommissionis peccata
non solum omnis defectus officiorum, quae prae-
stari potuissent, pertinet, verum etiam absentia le-
gitimae qualitatatis & modi in officiis praestitis, vbi ea
desiderantur, quae ad actionem legi conuenienter
peragendam requirebantur.

Hinc apparet, & nihil agendo ipsoque otio peccari posse, ne-
que minus inde elucet, vtriusque speciei peccata plerumque
simul peragi, quum fieri nequeat, vt negligendo officia,
mala non agamus, atque male agendo quae officii erant
non omitamus.

§. XIII. Possunt actiones per legem determinatae Quae sint
fatis commode pro diuersitate eorum, quibus directe peccata in
& proxime praestantur, diuidi in officia erga DEVM, DEVM, se
nosmet ipsos & alios homines; vnde & transgressio- ipsum &
nes legum seu peccata triplicis generis esse cenentur, alios?
B contra

contra DEum, se ipsum aliosque proxime & directe per-
acta. Licet enim ad duas priores species quicquid
 est peccatorum ad vnum omnium referri possit,
 quum singulis peccatis & DEVS laedatur, & nostra
 felicitas detrimentum capiat, habito tamen respectu
 ad proximum obiectum, circa quod illegitima actio
 directe versatur, haec differentia locum omnino ha-
 bet. Vnde multiplex enascitur peccatorum ad duas
 posteriores species pertinentium diuersitas, prout
 vel internus vel externus status noster aliorumque
 laeditur, seu aduersus animam, corpus, opes &
 honorem peccatur.

Plerique catalogi peccatorum in sacris litteris obuui hunc ordi-
 nem in recensendis peccatis obseruant. *1 Tim. I 9. &c. Gal.*
V. 19. &c. Diuisio peccatorum in ea, quae extra corpus
 committuntur & contra proprium corpus, *1 Cor. VI. 18.* huc
 pertinet, neque minus, quae peccata ad duas decalogi tabu-
 las diuidit. Latiori sensu & quarta species peccatorum ad-
 di possit; contra reliquas res creatas, vel angelos, vel bruta,
 vel inanimatas res commissorum: rectius tamen huius
 generis delicta ad vniam reliquarum specierum referuntur,
 quod illegitimis actionibus circa haec obiecta perpetratis
 vel honor DEO debitus, vel nostra aliorumque felicitas
 violatur, atque idipsum rationem prauitatis continet.

Quae pecca-
ta sint mor-
salia & ve-
nitia.

§. XV. Postquam gratia DEI Christique satis-
 factione hominibus venia peccatorum prospecta est
 per fidem in Christum impetranda, qua reatus deli-
 ctorum non a peccatis sed peccatoribus tollitur,
Rom. III. 21--26. 28. III. 5. &c. noua peccatorum
 distinctio ratione huius veniae exoritur, quae pro-
 inde non in ipsis peccatis, sed peccatoribus eorum-
 que diuersa ad Christum relatione fundatur, atque
 per consequens accidentaliter est. Omnia enim peccata
 cata

cata vel *mortalia* sunt, quae reatum manentem actu coniunctum habent: quorum tam *mortifera* seu *letalis* pertinent, quibus homines ex debita ad Christum relatione & statu gratiae sub dominium peccati recidunt, vitaeque diuina priuantur & mortem spiritua-lem obeunt: quam reliqua *mortalia* seu *opera mor-tua*, quae ex morte spirituali fluunt, eamque adau-
gent, atque cum reatu mortis arctissime ipso actu cohaerent, *Rom. VI. 23. Epb. II. 1. Hebr. VIII. 14. Iac. I. 15: vel venialia, cum quibus venia actu cohaeret ob fidem hominis peccantis*, vt non imputentur ad mor-tem, *Rom. VIII. 1. 3. Io. III. 18.* Licet seriis exerci-
tius opus omnino sit tam indignationis & contritio-
nis, ne per consensum consequentem proaeretica euadant, atque vt effectus interni deprauationis abo-
leantur: quam fidei & apprehensionis meriti Chri-
sti, vt certiores fiant de venia impetrata. *Marth. VI. 12. Apoc. III. 3.*

Sicut haec venialia omnia sua natura morte digna sunt, atque mortalia, soloque peccatoris nexu cum CHRISTO veniam obtinent; ita & mortalium quorumuis venia impetrari po-
test, eamque ob causam remissibilia vocantur, praeter vo-
luntariam & finalem oppugnationem veritatum diuinarum & operationum Spiritus Sancti contra conscientiam, quae peccatum contra Spiritum Sanctum appellari solet suaeque natura irremissibile est. *Hebr. VI. 4. X. 26. 1 Io. V. 16. Matth. XII. 24. &c.* Dicuntur etiam mortalia peccata *ma-
nere sub ira DEI, Io. III. 36. VIII. 41.* Denominatio au-
tem mortuorum operum non confundenda est cum phra-
sibus scripturae, vbi vel nos *peccato morti* dicimur, qua sub-
latio & dominii & reatus peccatorum indicatur, *Rom. VIII. 13. VI. 10. 2. vel peccatum mortuum* vocatur ob defectum sensationis motuum & effectuum eiusdem.

Omnia pec-
cata esse
similia.

§. XVI. Omnia haec peccata adhuc recensita in momentis bene multis inter se conueniunt, atque nonnulla continent, quae in singulis eadem sunt: quum eadem lex idemque legislator iis omnibus licet vel remotius vel propius laedatur. (§. II.) eadem sit eorum omnium essentia, (§. I.) idem etiam generalior effectus moralis, (§. III.) Quam ob rem *omnia peccata sunt similia.* (§. V.)

In peccatis diuersarum specierum dissimilitudo etiam locum habet, non obstante hac similitudine, quae proinde maior est in eiusdem speciei propioris singulis peccatis, quam in alius cuiusuis.

Quo sensu
dicantur
grauiora &
leuiora?

§. XVII. Si peccata dicuntur grauiora & leuiora, reatus eorundem ratio habetur, seu obligationis ad poenam, atque comparatiue tantum sic vocantur, quum proprie nullum in se leue sit, sed omnia effectum producant grauem fatis atque deplorandum, qui tamen ita comparatus est, vt contentione instituta maius minusue admittat, atque per consequens quantitate differat. (§. V.) *Gravioara igitur peccata sunt, quae maiorem reatum inferunt: leuiora autem, quae minorem.* Quae si locum habent, ipsa peccata inaequalia esse debent, seu gradu diuersa. (§. VI. V.) Habet denominatio *leuiorum peccatorum* aliquid incommodi, quum aegre ac difficulter caueri possit a peccatorum quorundam leuitate inde deriuanda. Quare nonnulli *minus grauia* ea dicere maluerunt, quae alii leuiora vocarunt peccata, quod tamen ad logomachiam rediret, quum per notionem cum termino coniungendam fatis prouideri queat, ne ex comparatiua locutione formetur positua.

§. XVIII.

§. XVIII. Fuerunt olim, qui omnia in vniuersum Qui peccata
 peccata aequalia esse dixerunt. Inter antiquas philo- omnia ac-
 sophorum sectas Stoicorum hoc paradoxon fuisse, ex qualia esse
 veterum testimoniiis satis inter omnes constat. DIO- dixerint.
 GEN. LAERTIVS in vitis philos. lib. VII. segm. 120.
 de Stoicis scribit: ἀρέσκει δὲ αὐτοῖς ἴσα ἡγεῖσθαι τὰ ἀμαρ-
 τήματα, καθά φησι Χρυσίππος, ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν ἡθικῶν ζη-
 τημάτων, καὶ Περγασίος καὶ Ζήνων. Εἰ γὰρ ἀληθὲς ἀληθὲς μάλ-
 λον ἐκ ἔστιν, οὐδὲ ψεῦδος ψεύδες. ἔνταυς οὐδὲ ἀπάτη ἀπάτης,
 οὐδὲ ἀμάχημα ἀμαρτήματος. Καὶ γὰρ ὁ ἑκατὸν σταδίους ἀπέ-
 χων Καναῶνα, καὶ ὁ ἓνα, ἐπίσης ἐκ εἰσὶ ἐν Καναῶνα, οὗτω καὶ ὁ-
 πλείων καὶ ὁ ἕλαττον ἀμαρτῶων, ἐπίσης ὅντι εἰσὶν ἐν τῷ κατορ-
 θού. Eiusdem rei M. T. CICERO fidem facit, dum
 orat. pro Muraena c. XXIX. hoc inter alia Zenonis
 praecepta & sententias fuisse affirmat: *Omnia pecca-
 ta esse paria, omne delictum scelus esse nefarium, nec mi-
 nus delinquere eum, qui gallum gallinaceum, cum opus non
 fuerit, quam eum, qui patrem suffocauerit.* Aliisque in
 locis idem perhibet, *quaestion. acad. c. XLIII. lib. IV.
 de finib. & in III. parad.* Cum quibus conferendus est
 PLVTARCHVS de repugnantia Stoicorum & commu-
 nibus notionibus contra Stoicos, atque HORATIVS
 L. I. sat. III. vbi hanc sententiam mirifice rider. In
 ciuitate CHRISTI aliquot sectis antiquis eadem sen-
 tentia tribuitur, ita tamen vt ex aliis ipsarum doctri-
 nis per varias conclusiones & coniecturas deriuata
 potius, quam ab illis proposita & explicite defensa
 esse videatur. Ad Nouationorum errores nonnulli
 hanc sententiam retulerunt, quod ab AMBROSIO
 L. I. de poenitent. c. I. factum est, licet ex antiquioribus
 monumentis probari nequeat, sed ex nimio duntaxat
 horum hominum rigore arcendi lapsos quosuis ab
 eccle-

ecclesia, non habita grauitatis & circumstantiarum in delictis ipsorum ratione, deriuetur. *Iouiniano*, qui seculo IIII. turbas in ecclesia mouit, idem error plerumque tribuitur, iurene an iniuria, certo vix statui potest. **HIERONYMVS** quidem *lib. II. aduersus Iouinianum* passim huius ipsum erroris reum agit, ita tamen, vt eundem ex aliis ipsius dogmatibus fluere existimet, nullibi autem ab ipso clare & explicite prolatum afferat. Fieri enim facile potuit, vt *Iouiniano*, merita virginitatis & ieiuniorum fortiter negante, vnamque credentibus ex baptismo mercedem & felicitatem tribuente, aduersarii, quo pluribus absurdis & incommodis eum premerent, eius mentem ita interpretarentur, ac si & virtutes aequales, & per consequens vitia atque peccata aequalia statueret. Quotiescunque **AVGVSTINVS** huius erroris *Iouiniani* mentionem facit, *epist. XXVIII. ad HIERON. lib. II. de sent. Iacobi apost. Et libro de haeresibus c. LXXXII.* aliorum id fide facit. Vnde nonnulli huius hominis causam ita egerunt, vt ipsum ab hoc errore liberatum irent, quod factum inprimis est ab **ALPHONSO DE CASTRO** *lib. XII. contra haereses*, sub verbo *peccatum* haeresi VIII. & **IO. REYNOLDO** *c. LXIII. lect. de libr. apocr.* cum quibus confuae **MART. CHEMNITIVS** *in exam. conc. Trid. part. IIII p. 139.* de vniuersa *Iouiniani* doctrina & mente iudicat.

Eadem ratione *Pelagiani* huius erroris accusantur, quod perfectionem fidelibus tribuerunt, vitamque iustorum in hoc seculo nullum omnino habere peccatum asseruerunt, teste **AVGVSTINO** *lib. de haeres. c. LXXXVIII.* quod a **ROB. BELLARMINO** *tom. IV. contr. II. lib. I. c. IIII.* aliisque factum est. Nostrae ecclesiae omnibusque, qui mortalia & venialia peccata

cata in se sua natura differre negarunt, eundem errorem nonnulli pontificii tribuerunt, inprimis EDM. CAMPIANVS de verit. eccl. cathol. rat. VIII. vbi, hoc quoque iriūm est, inquit, in hac sece protestantium, peccata esse paria, hac trūina non leuius in DEVM deliquit ille caupo, qui gallum gallinaceum, quam qui hominem occiderit. Qua accusatio- ne ab ipso ROB BELLARMINO liberamur, qui tom. IV. contr. II. sect. II. lib. III. cap. XVI. scribit: Lutherani non dicunt, quod sciam, virtutes esse pares aut peccata paria.

§. XIX. Postquam de Stoicis extra dubium pos- tum est, fuisse illos in hac sententia, vnicum restat, ut id a Stoicis disquiramus, quo sensu affirmauerint, peccata paria esse & aequalia, ne quid in ipsos iniurii statuatur. In qua disquisitione omnis controuersia ad tria haec mo- menta redit, vt *primum* obseruemus, non omnem il- los differentiam & inaequalitatem peccatorum subla- tum iuisse, sed eam duntaxat, quae ad internam pec- catorum essentiam & formam pertinet, vt quae in omnibus eadem certe est. Ita enim MARC. AN- TONINVS τῶν εἰς ἑαυτὸν lib. II. cap. X. scribit: φιλοσό- Φως ὁ Θεόφραστος ἐν τῇ συνηθείᾳ τῶν ἀμαρτημάτων, ὡς ἂν τις κοινότερον τὰ τοιάυτα συνελθῆι, Φησὶ, βαρύτερα εἶναι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν πλημμελούμενα τῶν κατὰ θυμὸν. Vbi non solum illam comparisonem peccatorum fieri posse, verum sibi etiam, vt philosophice factam, admodum pro- bari affirmat, licet nonnulli ANTONINVM in ea re a reliquis Stoicis discedere arbitrentur, conf. 10. FRANC. BVDDEI *introd. ad phil. Stoicam ex mente M. ANTONINI* sect. VI. §. XI Eadem ratione STO- BAEVS *in eclogis ethicis lib III* vbi sententias de aequa- litate peccatorum proponit, quae pleraeque nonnul- lis e CHRYSIPPO desumptae esse videntur, expref- se fatetur: ἕκων ὄντων τῶν ἀμαρτημάτων, εἶναι τινὸς ἐν αὐτοῖς

διὰ

διαφορῶς, καθ' ὅσον τὰ μὲν αὐτῶν ἀπὸ σιλησῶς δυσιάτου διαφέ-
 ρεως γίνεται, τὰ δὲ οὐ: atque deinde addit: ἴσα δὲ πάν-
 τα λέγουσι τὰ ἀμαρτήματα, οὐκ ἔσι δὲ ὅμοια. Quod licet
 perperam asseratur, satis tamen indicat, confusione
 terminorum similitudinis & aequalitatis ita a Stoicis
 pronunciatum fuisse. Idem etiam comprobant rati-
 ones ab ipsis prolatae, quibus euincitur omnino,
 formam & essentiam aberrationis a lege in omnibus
 peccatis eandem esse, neutriquam autem effectus non
 differre. *Praeterea* obseruandum est, fluxisse hoc
 Stoicorum paradoxon ex notione mendacii & erro-
 ris seu falsi, quam cum peccati notione eandem esse
 crediderunt, vnde statuerunt, vt falsi in se conside-
 rati nulli gradus existunt, ita etiam in peccatum, quod
 absentia & priuatione veri atque conuenientiae ab-
 solui crediderunt, gradus non cadere. Hinc satis
 consequitur, vt de notione abstracta & vniuersali pec-
 catorum in genere, atque priuationis in illis obuia elo-
 quuti fuerint Stoici, eamque in omnibus aequae oc-
 currere recte asseruerint. Quibus *tandem* addi debet
 animus Stoicorum, qui in id directus fuisse videtur,
 vt maiorem cautionem ad euitanda quaeuis peccata
 vel pro leuissimis habita, quam quae adhiberi plerum-
 que solet, requiri, hac assertionem grauissime declara-
 rent, atque quosuis monerent de interna turpitudi-
 ne atque indole formali peccatorum magis cogitan-
 da, quam de circumstantiarum externarum condi-
 tione & diuersitate materiali obiectorum, circa quae
 peccando versamur. Quod ipsum acerrimi huius
 doctrinae Stoicae oppugnatores iure fieri fatentur.
 In quam rem HIERONYMVS *libr. de instit. morris-
 fam. Stoicorum*, inquit, *quidem est, delicta omnia paria
 iudi-*

iudicare, nos vero, etsi multum inter peccata distare credimus, tamen satis prodesse ad cautionem dicimus, etiam minima pro maximis cauere. Quibus verbis & intentionem Stoicorum concedit, & eandem recte emendat. CICERO autem III. parad. post commemoratam Stoicorum sententiam addit: *Hoc sententia non modo verior, sed ne utilior quidem hominum vitae reperiri vlla potest. Quae vis est enim, quae magis arceat homines ab omni improbitate, quam si senserint, nullum in delictis esse discrimen.* Quae tamen omnia ad excusandam locutionem incommodam, non defendendam faciunt.

Conferantur IO. FRANC. BVDDVS *diff. II. de error. stoicor. in phil. moralis §. XII.* quae in *analectis histor. philof.* exstat, & IUSTI LIPSI *manud. ad stoic. philof. lib. III. diff. XXI.* vbi plura de his disputantur.

SECTIO SECVNDA.

ARGVMENTA, QVIBVS INAEQUALITAS PECCATORVM EVINCITVR, EXHIBENS.

§. XX.

IN hac peccatorum inaequalitate demonstranda ita Ordo argu-
verfabimur, vt *primum* ea scripturae sacrae loca mentorum
excitemus, quibus huius rei quicquid est efficitur, *proferen-*
deinde ex notionibus peccati ipsius, atque rerum con-
nexarum idem deducamus, atque obiectionibus *tan-*
dem, quae hanc sententiam dubiam reddere possent,
satisfaciamus. In argumentis primi ordinis ea ora-
cula diuina *primum* sibi merito locum vindicant,
C quae

quae *expressam* huius inaequalitatis, seu maioris minorisue grauitatis *mentionem faciunt*, secundum illa occupant, quibus *diuersa poenarum grauitas* proponitur, vnde per necessariam consequentiam ipsa peccatorum inaequalitas deducitur.

Ex *Io. XIX.* §. XXI. Eminet inter haec DEI oracula grauissimus ipsius CHRISTI sermo *Io. XVIII. II. διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς με σοι μείζονα ἀμαρτίαν ἔχει*: quo iustissimus humanarum actionum arbiter ad audiendam Pilati sententiam in forum deductus, ipse adeo apposite de iudicis & accusatorum actionibus iudicat, vt alios grauius quidem peccare, Pilatum tamen nihilofecius peccati reum pronuntiet, ipsumque de ratione potestatis, ipsi diuinitus concessae, olim reddenda, non sine stimulis animo infixis commonefaciat. Non potest euidentius illa peccatorum inaequalitas proponi, quam quidem his verbis a CHRISTO factum est, quibus vt indubium supponit, ipsoque iudicio suo confirmat, posse aliquem magis grauiusque peccare aliis, darique omnino peccata aliis maiora.

Quae FRIDR. AD. LAMPE in *comment. euang. Ioannis tom. III. p. 537.* ad hunc locum profert, vbi in locum communem, quem tractamus, excurrit, atque diuersitatem peccati a Iudaeis & Pilato commissi exponit, commode conferri possunt. Nexus tamen, quo Christus hanc sententiam conclusionis instar, ex iis, quae praecedunt, deducit, ita rectius cohaeret, si monitum praegressum de potestate Pilato diuinitus concedita pro ratione habeamus, vnde intelligi possit, si bese Pilatum superiori potestati, cui illegitimarum actionum olim poenae dandae sint, licet in eo excusatus peccet, quod ex officio hanc causam iudicet, in quam nisi accusatores instarent, immisurus se neuiquam fuisset, qui proia-

proinde in foro supremi magistratus, ipsius DEI, maioris delicti rei sint pronuntiandi.

§. XXII. Huic oraculo de euidencia non concedit *Ex Hefek.* luculentissimus locus *Hefek. XVI. 47. 51.* Vbi ipse *XVI. 47. 51.* DEVS, dum in vituperandis Iudaeis est, ista pronuntiat com. 47. *Non in ipsarum Samariae Sodomorumque viis tantum ambulasti atque ad nefaria illarum delicta te composuisti: sed breui etiam eius te fastidium cepit, ut corrupte agendo eas viceris in omnibus viis tuis.* Atque commate 51. sic pergit: *Et Samaria ne ad dimidiam partem delictorum tuorum peccando progressa est, tu enim multiplicasti abominanda facinora prae illis, ut magis innocentem declares sororem tuam omnibus abominaticionibus, quas perpetrasti.* Qua reprehensione DEVS, penes quem vnum suprema de actionibus hominum iudicandi potestas est, testatissimum facit, dari diuersos peccatorum gradus, atque nonnulla delicta aliis antecellere grauitate.

Digna omnino sunt, vt conferantur, quae S. R. D. IO. HENR. MICHAELIS ad hunc locum, comma imprimis 51. commentatur, vbi Iudaeorum grauiora peccata, quibus Samariam & Sodomam superarunt, vberius proponuntur.

§. XXIII. Neque minus huc pertinent loca reliqua, in quibus nonnulli homines peccando aliis deterioribus euadere, aut ipsi in peius ruere atque a leuioribus ad grauiora delicta delabi dicuntur. Ita PETRVS de voluntariis peccatis eorum, qui viuam CHRISTI cognitione effugerunt inquinamenta mundi, pronuntiat 2 Ep. II. 20. *Posteriorem ipsorum starum longe deteriozem reddi, quam quidem fueris prior:* atque PAVLVS 1 Tim. V. 8 eum CHRISTI nomen professum, qui suorum curam negligit, *infideliorem*

iozem esse asseuerat. DEVS autem, vbi *Hesek. VIII. 17.* vituperaturus enormem Iudaeorum iniquitatem, Prophetam interrogat: *num leue nimis visum fuerit domui Iudae ea hic delicta perpetrare, vt ad terram violentia implendam progredi statuerint?* satis diserite significat, posteriori hoc delictum grauius omnino esse priore. Cum quo conspirat sermo IESAIÆ, qui *c. VII. 13.* in regem Achasum, familiamque regiam ita inuehitur: *Parumne vobis sufficere visum est homines defatigare, vt etiam DEVM meum taedio officendum existimeris.* Conf. *Ier. VII. 26. XVI. 12.*

Compara-
tiones idem
probantes.

§. XXIII. His addi merentur comparationes, quibus ipse CHRISTVS vsus est ad diuersam peccatorum grauitatem significandam, quarum vna *Matth. VII. 3-5.* occurrit, vbi quaedam peccata cum *festucis*, alia cum *trabibus* contendit, quae collatio aut omnino inanis est, aut certe declarat, esse quaedam peccata aliis exstantiora: altera *Matth. XXIII. 21.* vbi Pharisaeos *culicem colendo remouere & camelum deglutire* pronuntiat, seu de leuioribus peccatis euitandis admodum sollicitos videri, grauiorum vero mire incurios esse.

Ipsa Christi assertio de diuersa retribuendorum peccatorum mensura, *Matth. VII. 2. Luc. VI. 38.* idem hoc comprobat, dari mensuram peccatorum diuersam.

Loca, quae
diuersam
poenarum
grauitatem
significant.

§. XXV. Altera locorum scripturae sacrae, hanc inaequalitatem peccatorum probantium, classis ea complectitur, quibus grauiores poenae quibusdam peccatis denuntiantur: inter quae praecipua sunt Christi verba *Luc. XII. 47. 48.* obuia, vbi *seruum voluntaris domini conscium, eandem nihilominus transgressum plus caesum iri* edicit, *eo, qui inscius peccauerit: &*
quae

quae *Matth. XI. 21--24.* occurrunt, quibus *incolarum Tyri & Sodomorum poenas tolerabiliores fore praedicis supplicis a ciuibus Bersaidaee, Chorazae & Capernaumi sumendis. Conf. Matth. X. 15. Luc. X. 13. 14.* Vnde aut toti fallimur, aut certo concludimus, dari diuersos ipsorum peccatorum gradus; quum reatus apud DEVM peccato non possit non aequalis esse. (§. VI.)

Reliqua scripturae testimonia, quibus eadem haec poenarum diuersitas euincitur, sunt *Rom. II 5--8--12--16. Apoc. XVIII. 5--8. Hebr. II. 2. 3. X. 29. XII. 25.*

§. XXVI. Idem praeterea ex notionibus ipsaque natura peccati demonstrari potest, ea quidem ratione. Argumenta a prioribus. Experience teste, requisita obligationis maius minusue admittunt, (§. II.) vnde eiusdem quantitas datur, quae quum per sumtam vnitatem seu mensuram determinari possit, gradus eiusdem efficit. (§. V.) Reatus autem singulorum peccatorum iisdem peccatis atque proinde obligationi peccantium proportionatus est. (§. VI.) Ea vero peccata, quae maiorem reatum inferunt grauiora, quae minorem leuiora vocantur (§. XVII.), vnde consequitur, vt quaedam peccata aliis sint grauiora atque peccata gradus admittant.

§. XXVII. Atque vt, quod in hoc labore reliquum est, obiectionibus satisfiat, quibus haec sententia infirmari posse videtur, potiores earum eorum redeunt, vt qui contrarium tuentur, *primum* ad naturam priuationis graduum expertis prouocent; *deinde* asserunt, peccantium nihil referre, quam longe recesserint a regula, atque si quis lineam semel vel minimum transilierit, in quo peccatum proprie consistat, perinde id esse, ac si quam longissime ab eadem

eadem recesserit; *praeterea* duo tantum genera hominum bonorum malorumue in scriptura sacra commemorari arbitrentur, posthabito discrimine inaequalitatis; atque abusum doctrinae huius *denique* negationi suae praetendant, a quo vix saltem ac ne vix quidem caueri queat, nisi penitus sublato hoc discrimine peccatorum. Ad primam difficultatem quod atinet, quae non sine specie veri vrgetur, quum priuatio naturam peccati constituat (§. I.), potest ea duplici ratione expediri, vt tam priuationem graduum omnino expertem esse, quam peccatum sola priuatione absolui negemus. Licet enim priuatio in se considerata maius minusue admittere non videatur, ratione tamen obiecti, quo priuamur eiusque necessitatis ac vtilitatis, gradibus nequaquam caret: quod in priuatione partiali potissimum locum habet. Quis enim alicuius dignitatis in republica aut possessionum suarum partis vel minimae, atque ipsius vitae, incolumitatis, aut perennis felicitatis priuationem nequaquam differre affirmaret? Neque sic abstrahi debet priuationis consideratio ab obiectorum seu bonorum, quibus priuamur, cogitatione, vt haec plane negligatur. Etiam si praeterea priuationem essentiam peccati constituere concedimus, fortiter tamen peccatum omne ea absolui negamus, quod postiuam partem consequentiam necessario simul inuoluit, (§. I.) quum homo mutationum atque nisus ad easdem numquam expers, quoties conformitate cum lege caret, non possit non in contrarium incurere noxamque sibi parare.

Eadem ratione Stoicorum obiectio a natura peccati in mendacio & falso posita, solui debet, quae plane huc recidit.

Con-

Conferatur ad hanc inprimis & reliquis obiectiones ex no-
stratibus IO. HENR. POSEWITZII theol. *scholastica part.*
II. c. IIII. quaest. XVII. & ex pontificiis ADAMI TANNERI
theol. schol. tom. II. disp. IIII. quaest. III. dub. I. ubi quic-
quid ipse THOMAS in *secunda primae quaest. LXXIII* &
recentiores scholastici in hanc rem disputarunt, erudite col-
legit & explicauit.

§. XXVIII. *Secunda* obiectione Stoici potissimum Ad obie-
vsi sunt, (§. XVIII.) eamque locutione a similitudine tionem fe-
rei in sensu incurrentis, transiliendo lineam, propo- cundam.
suerunt, variisque comparationibus exornarunt.
Ad quam in vniuersum amoliendam sufficeret qui-
dem verissima logicorum regula, similia nihil pro-
bare sed illustrare tantum: propius tamen eidem sa-
tisfiet, si dixerimus, fingi a Stoicis regulam rationis
& legum lineae vnicæ similem, quæ pluribus certe
immo totidem constat, quot determinaciones actio-
num humanarum ea continentur. Vnde consequi-
tur, vt qui plures determinaciones eiusmodi negli-
git, aut ex Stoicorum formula plures lineas transilit,
magis grauiusque omnino peccet, quam si vnam al-
teramue peccando transiliisset, neque minus vt quo
longius in recedendo a regula legum aliquis progre-
diatur, eo plures necessario transiliat lineas. Prae-
terea priuatio totalis cum partiali a Stoicis confun-
ditur: licet enim posthabito regressu ad aliquem lo-
cum aliquot passuum distantia perinde sit, quam si
vel longissime Canobo abesses, neque hominis vn-
dis submersi & suffocati quicquam referat, quot vl-
nis ab aëre libero distet: longe tamen alia ratio est
huius distantiae iudicandæ in priuatione partiali &
respectu regressus ad aliquem locum habito.

§. XXVIII.

Ad obie-
ctionem
tertiam &
quartam.

§. XXVIII. *Tertia* obiectio *Iouiniano* tribui solet, (§. XVIII.) qui discrimini meritorum eo iam tempore coelibatui, & ieiuniis constitutorum obuiam iturus, ad *Matth.* XXV. 33. &c. aliaque scripturae loca prouocasse dicitur, quibus hominum in duas solum classes distributorum mentio fit. Cui difficultati, quicquid eius demum ex vera hominis sententia fuerit, soluendae sufficit, vt consequentiam conclusionis negemus ex certissimo canone, vnus positionem non esse alterius exclusionem. Quanquam enim in eiusmodi oraculis diuinis species hominum duae tantum constituantur, inde certe nequaquam consequitur, vt hae species graduum expertes sint, inprimis si aliunde eorundem tam in praemiis quam poenis existentia probari possit. *Ultima* demum obiectio omnium minime sententiae nostrae obstare potest, quum praeter abusum insignis etiam doctrinae huius vsus locum habeat, neque, si vel certissimus esset, abusus vsus tolleret, inprimis si de cautiendo eodem satis prouideri queat. Sicut enim vsus ex aliqua doctrina expectandus eam aliis fundamentis destitutam, veriore certioreque non reddit, ita etiam mirifice falleremur, si abusu accidentaliter sententiam satis stabilitam infirmari crederemus. (§. XVIII.)

SECTIO TERTIA EXPLICANS,
POTIORES RESPECTVS, VNDE
GRADVS PECCATORVM AESTI-
MANDI SVNT.

§. XXX.

§. XXX.

PROPIUS iam considerabimus potiora fundamenta, Diuisio se-
 unde hi peccatorum gradus constituendi sunt, quentium.
 quae varie quidem dispesci possunt, nobis tamen,
 omnium rectissime, sic diuidenda esse videntur, vt *pri-*
imum causarum peccati, *deinde* obiectorum, *postea* for-
 mae, *tandem* effectuum, & externarum *denique* cir-
 cumstantiarum ratio habeatur. Aut toti fallimur,
 aut ad quinque has classes commode refertur, quic-
 quid in peccatis occurrit inaequale, & graduum di-
 uersitatem constituit.

Res ipsa satis edocet, in plerisque peccatis plurium respectuum,
 immo nonnunquam omnium simul, rationem habendam
 esse, vt iustum de ipsorum grauitate iudicium feratur: alias
 enim peccatum pro leuiori haberi posset, vno alteroue re-
 spectu, quod alio pluribusque simul consideratis longe fo-
 ret grauissimum. Fuerunt qui ligato sermone haec funda-
 menta grauitatis ita constituerunt, licet minus curate:

Aggrauat ordo, locus, mora, causa, scientia, tempus,
Lucta pusilla, modus, culpa, genus, & status altus,
Conditio, numerus, actus, & scandala, sexus.

§. XXXI. Quod si *causarum peccati* rationem ha- Diuisa
 beamus, in statuendis eiusdem gradibus, tam grauitas
peccans eiusque & *internus status*, & *externa conditio* & peccatorum
peccans pars; quam *moriua* seu causae ad peccandum ratione sta-
 impellentes considerari debent. Atque vt ab interno tus interni
 statu subiectorum peccantium initium faciamus: du- peccantium.
 plex eiusdem cogitatio instituenda est, tam faculta-
 tum habituumque moralium, quibus aliquis pollet,
 quam nexus & obligationis, qua cum DEO coniun-
 ctus est. Admodum enim differunt in diuersis ho-
 minibus facultates animae, inprimis accedente cul-
 tura,

D

tura, DEIque gratia & operatione supernaturali, vt non solum in singulis mentis operationibus, omnibusque simul sumtis alii aliis emineant, sed ipsa etiam in primis scientia rerum legumque diuinarum tam naturali quam supernaturali & salutari mirifice discrepent, atque quorundam notitia & latius pateat & longe distinctior, certior, efficacior sit, quam in aliis esse apprehenditur. Vnde & diuersitas virium moralium tam naturalium, quam diuinarum enascitur; nam quum viua motiuorum cognitio vires homini sufficiat ad agendum & resistendum pro diuersa indole & origine motiuorum, diuersaque cognitionis natura & gradu diuersas, non possunt non alii infirmiores esse magisque viribus destituti alii. Praeterea ipsa obligatio hominum ad DEVM, varios graduum ordines admittit: & pro diuersa cognitione communis omnium ab eo dependentiae, & pro varia beneficiorum ab illo iam profectorum promissorumque indole & frequentia, vt nonnulli alios multitudine & magnitudine beneficiorum acceptorum & destinatorum longissime superent, atque iidem multo plus debeant DEO, ipsique obstrictiores teneantur. Quorsum voluntaria pacta cum DEO sancita, frequentius & solemnius a quibusdam repetita, iure pertinere putantur. Hinc efficiuntur certissimae aestimandorum peccatorum regulae: prima, *vt quo quis praestantioribus animae facultatibus habitibusque aliis antecellat, eo grauius illis delinquat in eodem peccato committendo.* Vnde simul sequitur, vt quo quis prudentior & circumspectior sit in rebus externis prouidendis, regulis ab utilitate profectis, aut consuetudine stabilitis sollicito obseruandis, cauendoque

que opum suarum, corporis & honoris detrimento, eo certe turpior sit peccatorum fugiendorum incuria, magisque inexcusabile quoduis peccatum: atque proinde litterati sagacioresque homines maiori culpa laborent in peccando, quam rudiores ab intelligentia magis derelicti: secunda, *ut quo quis maiori rerum diuinarum cognitione eiusque vel obinendae vel adaugendae occasione utatur, eo grauior sit peccatorum reatus*, atque gentes extra ciuitatem CHRISTI constitutae excusatius peccent ciuibus eiusdem, philosophi leges naturales, theologi ordinem salutis reuelatum turpius transgrediantur aliis hominibus: tertia, *ut quo quis a viribus supernaturalibus instructior sit, eo maiorem reatum peccando incurvat*, quo ii etiam referendi sunt, qui his viribus instructi olim fuerunt, neque occasione carent illarum instaurandarum & amplificandarum, vnde etiam apparet, regeneritos grauius peccare idem per reliqua delinquendo irrege-
nitis; christianos aetate spiritali prouectiores, ciuibus nouis, recens natis; relapsos & apostatas iis, qui semper ab arctiore DEI consuetudine abfuerunt: quarta, *ut quo quis plus beneficiorum DEO se debere patrisque & foedere solemnibus saepiusque iniuris eidem obligari intelligat, eo grauiori reatu labores, dum peccat*; quod ingrati animi vitium culpam adauget, atque foederum votorumque ratio cognitionem viam suae erga DEVM obligationis supponit. Hinc grauius omnino delinquunt, qui sacramentis initiati, solemniter foedere DEO obstricti sunt, ipsique CHRISTO se deuouerunt, aliis hominibus ea religione solutis. In omnibus his momentis plura obligationis requisiti apprehenduntur (§. II.), vnde peccatorum di-
uersus

uersus reatus pendet. (§. XXVI. XVII.) *Matth XIII. 12. XXV. 24-29. XI. 21. &c. Iac. IV. 17. Luc. XII. 47. 48. 2 Pet. II. 20 &c. Rom. II. 9 &c. VI. 1. &c. Deuter. XXXII. 6. &c. Ies. I. 2. &c. Ier. II. 13. 2 Sam. XII. 7. 8.*

Facile hinc perspicitur, ex diuersa hominum educatione, operationibus gratiae, tam praeuentis & praeparantis, quam conuertentis & cooperantis, iisque magis minusue ordinariis & communibus diuersam peccatorum grauitatem enasci: aegrotos etiam senioque confectos, praecudicis laboribusque sine propria culpa calamitose obrutos, excusationes esse aliis horum impedimentorum expertibus.

Ratione *externi status.* §. XXXII. Praeter haec externa hominum conditio ipsumque vitae genus facit, vt nonnulla peccata aliis praegrauent, quum non solum opportunitas cognitionis diuinæ viriumque spiritualium ab ea parte dependeat, & omnes praerogatiuae externi etiam status ad DEI beneficia pertineant, vnde peccatorum inaequalitas oritur (§. XXXI.), sed ipsa haec externa conditio pleraque subsidia occasionesque legitimarum actionum subministret, ad peculiaria officia de aliis bene merendi obliget, efficiatque, vt quorundam hominum actiones in alios vel meliores vel deteriores reddendos magis influant. Quare his etiam regulis hominum peccata aestimanda sunt: prima, *vt quo quis maiori opportunitate bene agendi gaudeat, eo culpatus peccet eam negligendo vel contrarium agendo*, vnde opulentiores eaque potestate praediti, vt oppressis & misere habitis remotius propiusque subuenire possint, maiorem culpam contrahunt, si officii suis desunt, quam his opportunitatibus destituti. *1 Io. III. 17. 2 Cor VIII. 12. Iob. XXXI. 10. &c.* secunda, *vt quo quis maiori dignitate sui que exempli au-*
flori.

floritate valeat, eo grauius peccet, dum ea vel plane non, vel male vitur, eamque ob cauffam parentes, patres-familias, seniores, magistri, doctores; magistratus, principes maiorem reatum peccando incurrant reliquis hominibus hoc respectu ipsis inferioribus. Ioc. III. 1. 1 Reg. XII. 30. XIV. 16. Mal. II. 7. 8. 12. Ier. XXIII. 30. &c. (§. XII.)

Inde satis patet, homines curis grauioribus solutos & otio abundantes, grauius peccare, si exercitiis religiosis defunt, quam quibus non ita vacat, hos vero, qui ope & auxilio diuinitus magis indigere intelligunt, culpa minus vacare, si ipsi legitima quærendæ se subtrahunt, eaque incuria committunt, vt aliorum falus ipsis concredita detrimentum capiat; omnes autem in aliquo eminentiori gradu constitutos sollicitudine longe maxima, eaque ex eminentiæ & auctoritatis gradu metienda opus habere, nam

*Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto, qui peccat, maior habetur.*

idque legum & morum magistris imprimis necessarium esse, nam

Turpe est doctori, si culpa redarguit ipsum.

Atque quum nulla opportunitatis absentia locum habet, quæ non aliam ad alia officia opportunitatem producat, huius externi status semper ratio habenda est, in diiudicandis peccatis. Sic longe indignior grauiorque est pauperum superbia, eorum, qui opibus & honore affluunt.

§. XXXIII. Ipsa tandem pars hominis peccans, Ratione feu vt technice vocatur, *subiectum quo, inæqualitatem partis peccatorum constituit (§. X).* Vnde hæ regulæ *partis peccantis.*
fluunt: prima, *vt externa peccata in se considerata grauiora sint visdem intra animum duntaxat commissis:* feu, *vt quæ ore & opere simul peraguntur, ea superent grauitate,*

rate, quae corde tantum & animo voluntur: secunda, ut quo quis plura corporis membra, animique facultates, maioresque virtutesque partis vires, atque earundem fortio- rem contentionem peccato impendat, eo grauius delinquat, atque sic difficiliora peccata, atque operosiora simul grauiora sint, & delicta interna, quae intellectum rationemque requirunt, nisiue voluntatis perpetrantur, foetus vitiosos imaginationis grauitate anteire censeantur: tertia, ut peccata ex consuetudine obscuro- que impetu profecta grauitate cedant peccatis ex praesenti determinatione mentis illegitima orris, ipsae tamen consue- tudines & peccata habitualia longe praecellant actibus praui- nis transeuntibus.

Ratione
motiuorum.

§. XXXIV. Si motiuorum ratio habetur in pec- catis aestimandis, non tam ea considerantur, quae ad recte agendum adfuerunt, vnde obligatio maior eua- dit (§. XXXI. II.), quam ea potius, quibus ad peccan- dum aliquis impellitur, ex quorum diuersitate neces- sario peccatorum inaequalitas enascitur. Eo se- quentes regulae pertinent, prima, *ut peccata, quae cum conscientia erronea, atque multo magis ex eadem peragun- tur, excusatoria sine peccatis, sine conscientia aut contra eandem commissis, Rom. X. 2. secunda, ut seducti ab aliis maiorem excusationem habeant iis, qui semet ipsi seducunt, eamque eo maiorem, quo maiore honestatis & reli- gionis specie seductores gaudent, argumentisque ad fucum faciendum, & incautos circumueniendum speciosioribus vtuntur: tertia, ut quo leuiora & in- certiora sunt peccatorum motiua, eo maiorem culpam in- currant, qui illis ad delinquendum mouentur, atque sic grauius peccet, qui ad leue incommodum idque necdum praesens aut certum fati- sed probabile tan- tum*

tum euitandum peccat, atque qui vt aliis ob incertam admodum spem commodorum placeat, aut ex sola imitatione peccat, quam qui maioribus certioribusque rationibus impellitur: quarta, *vt qui ob malum appavens peccat, excusator sit eo, quò bonis apparentibus ad peccandum adducitur*, seu, peccata ex fuga & timore mali, inprimis si praesens, certum, graue est, commissa minorem reatum contrahant peccatis ob voluptatem ex peccato capiendam peractis.

In applicatione vltimae regulae ratio habenda est tam grauum, quibus illa bona & mala apparentia inter se differunt, quam etiam maioris minorisue apparentiae seu speciei ad imponendum incautis idoneae. *AVGVSTINVS lib. II. de vitiis. inf. c. V. peccare voluptate grauius est quam peccare necessitate.*

§. XXXV. Diuersitas obiecti personalis, seu eorum, qui peccatis laeduntur & directe violantur, *iekti personalia.* (§. XIII.) insignem differentiam grauitatis eorundem producit, *tam* respectu absentiae motiuorum ad peccandum impellentium (§. XXXIII.), quorum offensiones eorum pertinent, a quibus laesi numquam fuimus: *Prov. III. 30. quam ratione motiuorum ad officia ipsis debita, seu obligationis immediatae & mediatae, qua quis iisdem obstrictus tenetur.* Hinc regulae fluunt: prima, *vt peccata, quibus DEVS directe violatur, grauiora sint contra nosmet ipsos aliorque commissis, Ies VII. 13. Marc. XII. 30. 1 Sam. II 25.* secunda, *vt peccata contra nosmet ipsos perpetrata grauitate excedant contra alios peracta, Prov XXXIII. 8. Marc. XII. 31. 33.* tertia, *vt quo quis propius ad alios persineat, aut eos ad se persinere intelligat,*

eo grauius delinquat eos laedendo. Vnde pro diuerſa obligationis ſpecie & gradu, alia peccata aliis mirifice grauiora euadunt; ſic peccatis in magiſtratum, parentes, ſanguine, affinitate, amicitia, beneficiis, collegio coniunctos reliquae offenſiones aliorum, a quibus haec abſunt, longiſſime praeponderantur. *Rom XIII 2. Act XXIII 5. Exod. XXII. 28. 1 Tim V. 8. Genes. XIII 8. Epb. VI. 1 &c. V. 28 29. Pf XXXXI 10. LV 13 15. Hebr. XIII 17. VIII 3 4* & offenſiones Chriſtianorum a Chriſtianis profectae praegrauant aliorum offenſionibus, *Gal VI. 10. 1 Cor. VI 8. 2 Cor XI 2 6.* quarta, *ut quo plures aliquo delicto laeduntur, eo fit grauius*, inprimis ſi quid damni non exemplo & ſcandalo ſolum, ſed ipſo peccato illis inferitur, quod ipſum, quo grauius eſt, & quo plures afficit, eo vehementius peccatum aggrauat; vnde peccata in ſocietatem aliquam, rem publicam, ciuitatem DEI commiſſa aliis merito grauiora aeſtimantur: quinta, *ut quo arctius homines cum Deo cohaerent, eo culpatus laedantur*, quae coniunctio multiplex eſt, vel animi, vel officii, vel miſeriae, vnde quo cui arctius animo cum Deo conuenit, eo inexcusatiuſ violatur, inprimis ſi offenſiones ex odio in Deum proficiſcuntur, aut ipſius Dei cauſſa inferuntur, licet praetextu nonnumquam aliunde deſumto: *Zach II 8. Pf CV. 14. VIII 4 5.* praeterea illa, qui Dei vices cum imperio gerunt, aut eius legationem obeunt, non ſine ipſius Dei offenſione contemnuntur & violantur; *Luc. X 16 1 Theſſ. III. 8. 11. 13.* tandem & miſerorum ab ope humana aliorum que patrocinio derelictorum oppreſſiones eo grauiores ſunt, quo religioſius Deus de ſe recepit, ipſorum cauſſam a ſemet ipſo actum, iniuriasque illatas vltum

ultum iri, vnde consequitur, vt egeni, peregrini, infirmiores, viduae, infantes parentibus orbi non sine grauiori reatu laedantur, neque diuinitus afflictio addatur sine grauissima culpa. *Pf. LXXXVIII. 6. LXVIII. 6. les. I. 17. 23.*

THOMAS I. II. qu. 73. art. 3. in hanc rem ita pronuntiat: *quia peccata habent speciem ex obiectis, differentia grauitatis, quae attenditur penes obiecta, est prima & principalis quasi consequens speciem.*

§. XXXVI. In peccatis ex obiecto reali aestiman- *Ratione ob-*
dis tam legum, quae violantur, quam rerum, in qui- *iecti realis.*
bus & circa quas ea violatio peragitur, ratio habenda est. Ad priorem classẽ differentiarum pertinent hae regulae: prima, *vt peccata contra leges naturales grauiora sint peccatis contra leges reuelatas & positiuas commisis*, atque eo quaeuis grauiora, quo facilius, euidentius & certius inter omnes de aliqua eiusmodi lege constat, *1 Cor. V. 1. secunda, vt quo plures leges simul violantur aliqua actione, eo illa sit deterior*, atque complicatum delictum constituat, *Actor. VIII. 18-23. tertia, vt quo euidentior sit aequitas legum, actionumque mandatarum utilitas, eo indignius violentur*, ab illis maxime, qui non magis consideratione & meditatione effectuum actiones consequi solitorum, quam ipsa experientia de hac utilitate compertum habent: quarta, *vt quo magis frequens, euidens & sollemnis alicuius legis promulgatio & confirmatio facta est, eo cum grauiori culpa migretur*, atque sic actio legibus & diuinis tam naturalibus quam reuelatis, & humanis prohibita atrocior sit ea, qua vna lege tantum semel lata prohibemur: quinta, *vt peccata commissio- nis grauitate antecellant peccata omissionis (§. XIII.), quod*

E

quod non solum in violatione earum legum, quae mandato constant, locum habet, verum & in prohibitiuis legibus, quarum contrarium peragi nequit, sine simultanea omissione obseruantiae legi debita. Ad alteram classem rationum, hanc inaequalitatem constituentium, referimus regulam sextam, *vt quo sanctior & religiosior aliqua res est, seu cum DEO eiusque cultu arctius cohaeret, eo inexcusatius peccando profane-
tur*, vnde detorsiones scripturae sacrae iniquas aliorum librorum interpretationes grauitate superant, neque minus ludicra eiusdem ad facetias, sales, leporesque applicatio reliquos iocos illegitimos. 1 Cor. III. 17. Gal. VI. 7. septimam, *vt quo minus aliquis re indiget, qua alii non sine praesentissimo periculo & damno carent, eo grauius peccet auferendo, corrumpendo & absumendo eandem*. 2 Sam. XII. 1-4. vnde profusio rerum ad aliorum vitam trahendam admodum necessariorum inexcusatiore est abusu rerum, quibus omnes facile carent: octauam, *vt quo maiori iure aliquis rem possidet, eo maiori iniuria eadem priuetur: nonnam tandem, vt peccato in animam nostram aliorumque, atque sic ipsam salutem aeternam, superent in corpus peracta, vtraque autem reliqua, quibus facultates & existimatio laeduntur, atque sic homicidium atrocius sit furto.*

Omissionis peccata iterum differunt, pro necessitate officiorum, quae negliguntur, maiore minore.

Ratione
formae.

§. XXXVII. Forma & genesis interna peccatorum longe maximum momentum habet ad gradus eorundem recte iudicandos, quum non solum maior minorque obligatio ex ea plerumque pendeat, sed effectus etiam internae corruptionis maioris minorisue

norisue in ipsis peccantibus pro eius diuersitate insigniter differat. Potest autem, quicquid huc pertinet, his regulis comprehendere: prima, *ut peccata voluntaria excellant grauitate non voluntariis*: secunda, *ut peccata cum antecedente & consequente consensu peracta grauitate superent ea, quae per delectationem consequentem demum voluntaria fiunt*: tertia, *ut peccata cum longiore deliberatione motuumque conscientiae suppressione fortius commissa, grauiora sint iis omnibus, a quibus haec absuerunt*, atque tam pro multitudine & magnitudine stimulorum conscientiae peccatis obuiam euntium, quam etiam pro maiore minoreue lucta vel contra conscientiam vehementer excitatam, vel contra peccatum ipsum praegressa, peccata perquam inaequalia euadant: quarta, *ut peccata praecipitantis & infirmitatis grauiora sint peccatis ignorantiae*: quinta, *ut peccata ex ignorantia commissa grauitate cedant iis, quae ab ignorante committuntur* (§. XI.): sexta, *ut peccata letalia praegrauent mortalibus* (§. XV.): septima, *ut peccata aliena proprie & propius participata grauitate antecedant propria peccata* (§. XII.) Rom. I, 32. quum sine proprio, interno saltem, peccato participatio eiusmodi fieri nequeat: octaua, *ut quo quis longius, frequentius, vehementius peccet, aut saepius, fortiusque eodem peccato postea delectetur, eo certe grauius delinquat*, quum pluribus actibus absoluarur longior alicuius peccati duratio, neque delectatio consequens instaurari possit sine iteratione peccati interna.

Hinc ad grauissima crimina refertur elata manu contra DEUM peccare, Num. XV. 30. peccatis superbire. Ies. III 9. Illi excusationem aliquam habent, qui grauissimis tentationibus succubuerunt post prauiam luctam contra peccatum, licet

iidem hac ipsa lucta testatum reddant, contra conscientiam se peccare. Grauius peccant, qui sine praetextu & specie iusti delinquant, licet ipse praetextus quaesitus subinde declaret conscientiam repugnantem.

Ratione effectuum.

§. XXXVIII. Quodsi effectuum inprimis externorum ratio habetur, quae transgressiones consequuntur, praeter internam deprauationem & incrementa habituum illegitimorum, nemo infitias ibit & ab illorum diuersitate insignem peccatorum inaequalitatem pendere. Atque quum hi effectus vel ad DEVM eiusque honorem, vel alios homines pertineant, vtriusque illorum generis ratio instituenta est, quod his regulis fieri commode potest: prima, *ut quo magis gloria DEI obscuretur peccatis, eo sint grauiora*, atque sic delicta, quibus alii adducuntur, ad iniquius iudicandum de DEI perfectionibus, & ordine salutis ab eodem constituto, atrociora sint aliis, 2 *Sam.* XII. 14. *Rom.* II. 23. 24. 1 *Tim.* VI. 1. secunda, *ut quo plura aliorum suspiria iniuriis illorum exprimuntur, eo grauius delinquatur*, *Iac.* V. 4. *Hebr.* XIII. 17. quorsum peccata pertinent, quae in litteris diuinis ad DEVM clamare, vindictamque poscere dicuntur: tertia, *ut quo maiori scandalo cedit peccatum, eo grauius euodot*, inprimis si praeuisum & deliberatum est aut eo animo commissum, ut alii ad peccandum alliciantur. *Matth.* XVIII. 6. &c. *Marc.* VIII. 42.

Ipsa consequens consensio, delectatio, occultatio, pertinax negatio, excusatio & defensio ad grauitatem insigniter augendam apprime faciunt.

Ratione temporis & loci.

§. XXXVIII. Postrema consideratio respectuum ad augendam peccatorum grauitatem comparatorum,

rum, circumstantias temporis & loci complectitur. Quarum diuersitas nonnullas regulas suppeditat, in quibus prima est, *vt manifesta & publica peccata occultis sint grauiora*, 2 *Som. XVI. 22.* inprimis si illis praesentibus & inspectantibus peraguntur, quorum praesentia alios a peccando arcere deberet, atque per consequens ea grauissima sint, quae in locis committuntur, vbi de praesentia DEI cogitanda monemur, aut studio alicubi perpetrantur, vt alii praesentes offendantur, pii aut doctores & magistratus dolore afficiantur, incauti ad peccandum stimulentur: secunda, *vt peccata in locis DEO, eiusque cultui deuotis, commissa, turpiora sint alibi peractis.* *Mattb. XXIII. 35.* tertia, *vt peccata temporibus, quae DEO colendo offerisque obeundis consecrata sunt, commissa, reliquis alio tempore peractis praegrauent.* *Mattb. XXVI. 3. XXVII. 62. 63.* quarta, *vt peccata, quae post recens a DEO profectum beneficium, cultumque ipsi praestitum, aut insignem aliquam gloriae diuinae operationem praegressam exemplo peraguntur, ea excedant grauitate, a quibus haec omnia absunt.*

Eadem ratione continuatio & repetitio peccatorum sub imminentibus aut praesentibus iam iudiciis poenisque diuinis, atque in publicis priuatisque calamitatibus aggrauantur mitifice.

§. XXXX. Breuitatis studium effecit, vt tam *Ratio demonstrandi* prolixiore horum respectuum explicatione & ulte-
 riore diuisione, quam singulorum curatius demon-
 strandorum labore superfedendum omnino existi-
 mauimus, cuius tamen per singula haec momenta
 instituendae rationem iam paucis ante indicabimus,
 quam ad reliqua progrediamur. Duplex autem ea
 ratio

ratio demonstrationis est, vna a priore, altera ex scripturae sacrae testimoniis a posteriori desumpta. Prior ita comparata esse debet, vt *primum* ostendatur, plurimum singula haec momenta valere ad obligationem augendam, dum vel plures normas connexas aut subordinatas, vel plura motiua exhibent, vel eorundem cognitionem ampliorem & efficaciorum reddunt, vel facultatem peragendi mandata amplificant, vel efficiunt, vt haec fieri facilius potuissent (§. II.): *deinde* cogitetur, reatum pendere ab obligatione, maiorem proinde esse, vbi obligatio ad legem, quae violatur, maior adfuit, grauiora autem euadere peccata per incrementa & intensiorem reatus (§. XVII. VI. V): vnde necessario *tandem* consequitur, vt quot modis obligatio incrementa capiat, totidem etiam reatus augeatur & grauitas peccatorum ad crescat. Altera probationum classis oracula diuina comprehendit, quibus nonnulla peccata ob determinatas rationes adductas, variosque respectus appositos aliis grauiora esse dicuntur, quae potiora suo singula loco in medium proculimus, vnde non solum illorum grauitas diiudicari potest, quorum explicita in iisdem mentio fit, sed per analogiam etiam reliquorum omnium, si inuestigatio secundum canonem verissimum instituatur, eorundem eandem, similibus similem, aequalium aequalem, oppositorum oppositam esse rationem.

Conferri possunt, qui in hoc argumento explicando iam elaborarunt, quorum praeter scholasticos theologiae moralis scriptores ex dogmaticis potissimum pertinet IO. GERHARDVS *locor. theol. tom. II. art. XIII cap. XVII.* & ABRAH. CALOYLVS *system. locor. theol. tom. V. art. V.* atque ex remonstran-

strantibus PHIL. LIMBORCHII *theol. christ. lib. V. cap. V.*
 & ADR. CATTENBURGHII *spicileg. theol. christ. lib. III.*
cap. III. sect. III. quibus addendi sunt FRANC. IVL. LÜT-
 KENS *Buss-Predigten part. I. p. 49.* IO. IAC. RAMBACHS
Buss-Reden tom I. p. 120. 121. et MICH. LILIENTHALS
Reden über wichtige Wahrheiten der Sitten-Lehre ad Rom.
VII. p. Trin. neque minus BENED. PICTETI *theol. moral.*
lib. II. cap. VIII. THO. WATSONS *Vbung der Gottselig-*
keit p. 711.

§. XXXXI. Quae adhuc disputauimus, ad pecca- ^{Gravitas}
 ta actualia proprie pertinent, ipsum tamen origina- ^{peccati ori-}
 le peccatum ad easdem leges diiudicandum est, vbi ^{ginalis.}
 facile apparebit, esse illud non solum longe graui-
 mum, tam originans, seu peccatum primum Ada-
 mi, quam originatum, quum ex hoc corruptissimo
 fonte reliqua omnia fluant, verum etiam gradus ad-
 mittere, quum dominans mortificato praegrauet
 omnino, ipsumque, quo diutius fortiusque domi-
 natur, eo maiora incrementa capiat, celeriusque ad
 intensiorem corruptionem grassetur. (§. VIII.)

Quo diutius hoc malum eundo vires acquirit, habitusque
 accessorii augetur, eo fortiores necessario radices agit,
 quod in primis vsu venire solet, tam vbi omnis gratiae &
 calamitatum disciplina adest, incitamenta autem & occa-
 siones peccandi vna cum licentia quoduis impune perpa-
 randi adsunt; quam vbi frequentiores correctiones diuinae
 & salutatis gratiae operationes voluntaria reactione & per-
 tinacia morosa supprimuntur. Immo quum experientia te-
 ste nonnullae inclinationes & propensiones illegitimae ipsa
 generatione ad infantes transeant, hoc etiam respectu pars
 positiua huius peccati varias modificationes admittit.

SECTIO

SECTIO QUARTA
 APPLICANS HOC ARGVMENTVM
 NONNVLIS CONSECTARIIS
 INDE DERIVATIS.

§. XXXXII.

Utilitas
 huius argu-
 menti.

Abundat hoc argumentum longe foecundissimum incredibile utilitate, quae latissime patet, & ad cognitionem rerum diuinarum amplificandam, & ad ipsum animum sancte commouendum, salutarique disciplina emendandum. Nemo enim, nisi haec ad se pertinere plane ignorat, atque adeo se hominem esse non meminit, aut a communi, quem natura habemus, boni malique sensu derelictus est, tot deterrimi mali gradus nefandos & nocentissima incrementa apud animum reparabit, quin cogitatione ad semetipsum conuersus serio commoueatur atque ad grauissimas curas excitetur, suasque rationes ita subducatur, vt quantocius in praesentissimo hoc periculo adeo multipliciter fugiendo, atque isto malo horribili admodum legitime auerruncando omni virium contentione elaboret. Neque multa sagacitate opus est ad doctrinas eo comparatas ex hoc argumento deriuandas, sed seria tantum cogitatione cum sui ipsius conscientia coniuncta, quae sponte haec omnia subministrabit. Quam ob rem nobis ad vsum huius rei commonstrandum delatis, breuioribus esse licebit, quum verba tractationis contrahenda potius sint, quam pandenda, ne differ-
 ratio

tatio in librum excrescat. Dabimus igitur nonnulla tantum specimina confectariorum, ex tractatione hac fluentium, reliqua cuiusuis cogitationi permiffuri.

Multum promouebitur haec applicatio, si peccati in vniuersum omnis atrocitas & nocentissima indoles simul cogitabitur, vt de gradibus periculi, iacturae, poenarumque certiffimarum eo rectius statui possit. Conf. IEREM. BURROUGH *malum malorum*, seu de grauiffimo peccati malo librum, quem in vernaculam conuersum SVMMÆ VEN. PRAESES praefatione addita edidit.

§. XXXXIII. Quum omnis quantorum cognitio mathematica vocatur, atque ea ipsa reliquas cognitionis species insigniter perficit, facile apparet, *dari peccatorum cognitionem mathematicam* (§. V.), eamque esse longe vtiliffimam. Atque quum vires causarum efficientium effectibus aequales & reactione obiectorum superiores sint necesse est, consequitur, vt non solum gratia DEI hoc peccati malum tollens vtraque, & forensis, & medicinalis, in salute hominum applicanda gradus admittat, atque proinde eiusdem mathematica cognitio locum habeat, sed vt haec ipsa etiam cognitio a peccatorum cognitione mathematica pendeat, atque ex eadem deriuanda sit. Liberationis enim magnitudo & pretium ex quantitate mali, a quo liberamur, metiendum est, neque perspicitur recte, nisi eiusdem grauitas intelligatur. *Eph. III. 18. Iob. XI. 8. 9. 1 Tim. I. 15. 16. Rom. V. 16. 20.*

Conferendum est programma lectu digniffimum clar. GE. SARGANECK *de peccatis mensurandis*, quod doct. IO. IAC. SCHMIDII *Mathematico biblico* adpendicis loco adiectum iterum prodiit.

§. XXXXIII. Praeterea ex illis, quae praecesserunt, elucet, quam verum vulgo dicatur, *duo quum faciunt idem non esse idem*, quod non solum in qualitate, sed etiam in actione, se idem.

actionum valet, vt quod vnus legitime agit, in eo agendo alter peccet, sed multo magis ad quantitatem illegitimarum actionum pertinet, vt errores, qui in aliquo excusationem habent, in alio grauissimum reatum producant. Vnde sequitur *primum*, vt omnis peccantium comparatio cum aliorum culpa & reatu caute admodum instituenda sit, neque exempla in litteris diuinis obuia ad excusationem aut condemnationem suam aliorumque temere sint pertrahenda: *deinde* vt maior subiectorum peccantium omnisque ipsorum status & antecedentis & consequentis delictum, quam actionum ipsarum ratio habenda sit in diiudicandis peccatorum gradibus: atque vt diuina *zandem* de peccatis iudicia multum differant ab humanis; quum in foro humano externae duntaxat actiones iudicium subeant, de occultis autem & internis, quae maximum in hac re momentum trahunt, iudicari nequeat, ad quae in foro DEI & conscientiae potissimum respicitur. Quare neque desperandum est de causa ad conscientiam & DEI tribunal pertinente, ob iniquiora hominum iudicia, neque eidem hominibus per omnia probatae nimis confidendum. 1 *Cor.* III. 3. 4. 5.

Latius in illa propositione sumitur *idem*, vt priore loco materialiter intelligatur, posteriore formaliter & subiectiue; possunt enim actiones similes in quibusdam momentis, in aliis dissimiles simul esse, atque per omnia similes inaequales esse. (§ XVI. V.) Habet illa doctrina de iudiciorum diuinorum humanorumque differentia insignem materiam formidinis aequae ac solatii, atque si quae alia ita comparata est, vt ad exactissimam sui ipsius disquisitionem extimulet quemais grauiusque commonefaciat de actionibus suis aequa mentis lance ad diuinorum oraculorum trutinam ponderandis.

Mirifi-

Mirifice enim in reddenda olim ratione actionum nostrarum falleremur, si nostra supputatio a diuina differet tam per diuersas vnitates & mensuras heterogeneas sumtas, quam per calculi errorem.

§. XXXV. Satis etiam superque hinc patet, *dis-* Statum pec-
ferre quidem iudicium de peccatis & peccatoribus seu statu cantium ab
ipforum ad DEVM relatio, neutrum tamen ab altero peni- hac pecca-
tus separari posse. Sicut enim de ipsis peccatis iudicari torum inae-
 non potest, nulla subiectorum peccantium ratione qualitate
 habita; ita etiam status peccantium ad DEVM rela- pendere.
 tus aestimari nequit, posthabita quantitatis peccato-
 rum in iisdem obseruabilium, graduumque diuer-
 sorum ratione. Quam ob rem necesse est omnino,
 vt tam multitudo peccatorum quam magnitudo eo-
 rundem in censum veniat, si de grauitate corruptio-
 nis & reatus iuste pronuntiari debet, atque vt num-
 quam ex vna alteraue actione sola seorsim confide-
 rata, de gradu reatus, cui aliquis subfit, iudicetur,
 sed ex complexu omnium actionum quotquot ob-
 seruari possunt: plura enim leuiora peccata vni gra-
 uiori aequalia euadunt.

Huc etiam illa cautio pertinet, *ne vno alteroue respectu a re-*
liquis separato de grauitate peccatorum iudicetur, sed omni-
bus simul consideratis, potest enim peccatum, quod hoc illo-
 que respectu excusationem habet, alio quodam immo plu-
 ribus respectibus longe grauissimum esse. (§. XXX.)

§. XXXVI. Neque minus exinde apparet, *&* Quemuis
quemuis de se ipso rectius certiusque indicare posse, quam de sibi merito
aliis ipforumque peccatis, quod nemini causae latentes, videri gra-
 & quae ad aggrauandum minuendumque reatum uissimum
 concurrunt, aequae cognitae esse possunt, quam ipsi peccato-
 subiecto peccanti: *& iure meritoque quemuis sibi vi-* rem.
deri

devi gravissimum peccatorem, quum momentorum ad gravitatem eorundem adaugendam facientium apud se ipsum magis conscius fieri potest, quam quidem in aliis, de quibus optima quaevis speranda sunt ex lege amoris. Quare nemo fallatur, qui iudicium PAULI de semetipso latum, *1 Tim. I. 15.* subductis actionum suarum rationibus non ex formula sed serio suum faciet, seque ipsum maximum peccatorem pronuntiabit, quod aequo certo de nemine alio fieri potest.

Non omnes peccatores eodem modo tractandos esse.

§. XXXXVII. Accedit ad ea, quae iam ex tractatione deduximus, *neque omnes peccatores eodem loco habendos, neque eadem ratione in emendatione ipsorum curanda utendum esse*, eamque diuersitatem methodi in ipsis tractandis adhibendae non solum in hominibus plane diuersa peccantibus locum habere, verum etiam in iis, qui eadem sed diuerso modo graduque delinquant (§. XXXXV.). Sicut enim medici est gravitatem & malignitatem morbi, omniaque remedia in facienda medicina gradibus morbi attemperare, ita etiam quemuis de aliorum salute sollicitum existimare oportet, hanc curam ad se quam maxime pertinere, ut ex ipsis gradibus mali remouendi distincte cogniti, de conuictione producenda, contritione fideque excitanda, & modo in his omnibus adhibendo studiose decernat, nullamque harum rerum cogitationem temere negligat. Vnde ad curam animarum pastoribus conceditam feliciter gerendam hoc argumentum, si quod aliud, multum omnino confert. *Iud. v. 22. 23.*

Con-

Conferantur SAM. CLARKII orationes sacrae vol. VIII. ferm. XV. Possunt nonnumquam qui grauius deliquerunt, facilius commoueri, vt de reditu ad meliorem frugem sedulo cogitent: quare ad excusationes friuolas & inanes remouendas, desperationem etiam quorundam iniquius de peccatorum statusque sui gradibus indicantium euitandam, haec omnia cognita perspectaque habere permagni refert. Gradus etiam correctionis fraternae & disciplinae ecclesiasticae ab hoc doctrina dependent.

§. XXXXVIII. Posthaec euidenter commonstrant, quae praecefferunt, iure meritoque enitendum esse peccatoribus, vt gradus emendationis & studii, quo in gratiam DEI amplectendam & legitime applicandam feruntur, aequales sint gradibus corruptionis aequale esse debere. Vnde ad homines pertinere, vt nemo longiorem moram conuictionis de uenia impetrata obtinendae aegre ferat, qui ad altiore gradum deprauationis peccando processit in eoque diutius perseuerauit: deinde vt quisque ex gradibus, quos peccando attigit, de gradibus sanctitatis statuatur, ad quos contendendum ipsi sit, atque ex iis ipsis motiua studii huius acuendi desumat: vt denique gratiam DEI eo maioris faciat, quo maior praecessit corruptio & reatus peccatorum, eoque se intelligat obstrictiorem ad gratias DEO agendas animo, ore, ipsoque opere & enixissimo labore instaurandi honorem eius tot peccatis ante se obscuratum. Rom. VI. 16. &c. Luc. VII. 47. 1 Cor. XV. 9. 10. 1 Tim. I. 15. 16.

§. XXXXVIII. Tandem postremo loco ex il-
lis, quae disputauimus, elucescit: ab ipsis leuissimis peccata flu-
catis

diose ca-
uendum
esse.

catis sedulo cauendum esse, vt initiis obuiam eundo incrementa mali vitentur. Neque enim peccata leuiora manent, etiamsi in se fuerint, si a sciente ex destinato consilio committuntur, ipse enim contemptus eorundem ea aggrauat magnumque ipsis pondus addit. Nemo etiam a grauioribus facis sibi prospiciet, qui in leuioribus incautus esse cupit, ipsaeque minutissimae res, quarum magna multitudo aggregata est, aequalem quantitatem cum re grauiissima efficere possunt.

Votum
nuncupa-
tum.

§. L. Emeni iam illud stadium, quod nobis ipsi descripsēramus, DEVM, supremum rerum humanarum arbitrum, conceptissimis verbis deprecamur, vt hanc grauiissimi argumenti tractationem salutare fieri, viam miseriae, qua laboramus, & gratiae abundantissimae cognitionem insigniter in ciuitate CHRISTI augeri, gloriamque suam ea ipsa re amplificari iubeat.

F I N I S .

RE.

RESPONDENTI

SAL. PLVR. DIC.

PRAESES.

In signem mihi voluptatem attulit vtrumque consilium, quod cepisti, et ab academia nostra ante non discendi, quam specimen publicum ederes tam ingenii, quod a natura eximium habes, quam progressuum in bonis litteris factorum, et argumentum disputationis deligendi sollicita meditatione omnino non indignum, atque ad doctrinam de peccato pertinens, quam in sebolis dogmaticis et moralibus non sine ratione uberius explicare soleo. Non defui desiderii TVIS, sed quidquid parvium meorum esse existimaui, eo contuli, ut TIBI, PARENTI TVO plur. reuerendo, lectoribus atque adeo utilitati publicae satisficeret. Quare elaborationem, quam studiose confectam mihi exhibuisti, ita retractaui, emendamque amplificaui, ut argumento in clarior luce ponendo sufficere videretur, plura certe et limatiora forte adiecturus, si per temporis angustias licuisset, quibus me admodum serio circumscriptum. Age igitur, aelsumarissime EILERS, provinciam TVAM pro virili exorna, atque non solum in conspectu litterario strenue tuere argumentum non sine certissima victoriae spe defendendum, quam TIBI et spondeo et ex animo gratulor, sed etiam, quod longe maximum momentum feret, serio ad animum reuoca doctrinam gravissimam,

wissimam, omnique vivendi ratione comproba, non sine fructu TE ipse meditationi aliquot horos impendisse. Sic demum inexcusatus errandi pericula eorum, qui a tenera aetate ad bonam mentem formati, a rerum diuinarum intelligentia instructi, et sanctiore disciplina iniuri sunt, effugies, et spem illorum omnium, qui DEI beneficia in TE cumulata magnificiunt, TVORVM imprimis, atque meam simul, si non male de TE, meritis videbor, expectationem implebis, neque doctrinae, quam imbibisti, et operae in hac elaboratione collocatae umquam TE poenitebit. Vale rectissime. Ded. in academia Friedericiana ad d. IIII. Id. Sept. ann.

CLDCCXXXVI.

EN! quam solícite rationem reddere curas,
Mi perdocte EILERS, ingenii & studii?
Dinumeras peccatorum speciesque gradusque,
Sicque doces morum quod TIBI curaque, & ars.
Gratulor ergo TIBI, fructus conamine dignos
Optans, & coeptis annuat ipse DEVS.

Ita

*Nobilissimo doctissimoque Domino Respondenti
de praeclaro studiorum specimine gratulari
voluit*

IO. IOACH. MÜNCH.
Opp.

Index

72 264 8

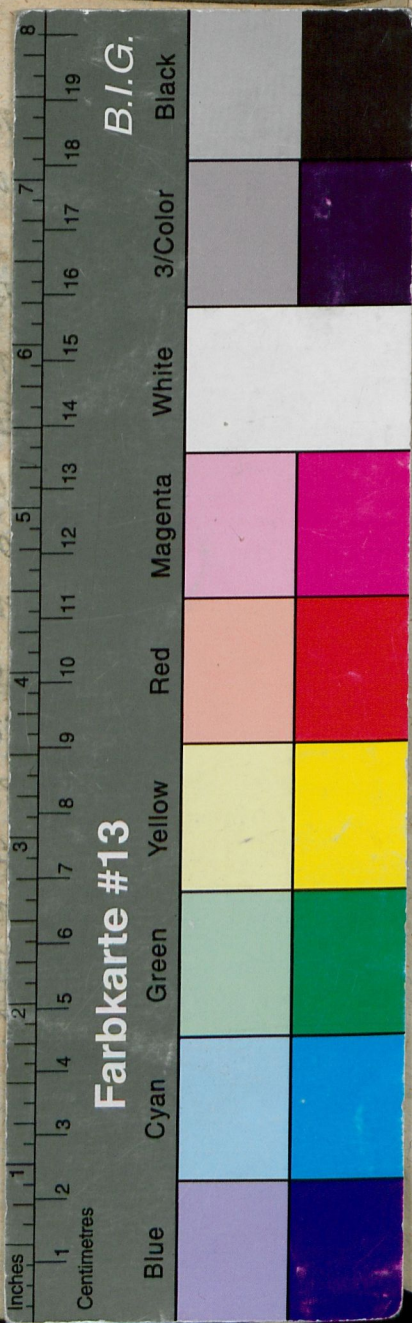
- XXXIX. De Discrimine Revelationis et Applicationis.
- XL. De Propagatione et gradibus peccati Originalis.
- XLI. De Paulo gentium Apostolo.
- XLII. Annus sacro Jesu Christi in lucem editi commendatio.
- XLIII. Natalis Jesu homini succincta Enarratio solennium quibus memoria Christi in lucem editi antiquius quibus celebrata est.
- XLIV. Annus sacra Natalium Jesu Christi commendatio de Chriologia Veteris Testamenti generatim tum a Judaeis agnita quam in Novo evoluta.
- XLV. De Fide in Christum.
- XLVI. De Traumaturgia vera religionis Characteribus.
- XLVII. De Cantico Canticorum Salomonis.
- XLVIII. Quid ratio de suscitatione Corporum cognoscat.
- XLIX. De Itinerariorum Orientalium usu.

H. Darda.

(X2311098)

5

VI

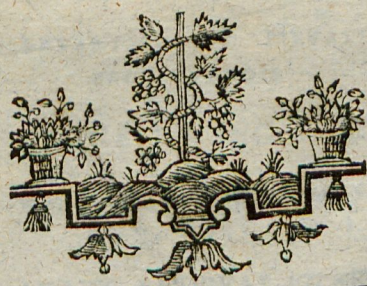
6

DISSERTATIO THEOLOGICO - MORALIS
DE
**GRADIBVS
PECCATORVM**

QVAM
SVMMI NVMINIS AVSPICIO
PRAESIDE
VIRO MAXIME REVERENDO, DOCTISSIMO, AMPLISSIMO,
SIGISM. IAC. BAVMGARTEN
S. S. THEOL. P. P. ORDIN.
FAVTORE AC PRAECEPTORE AETATEM

COLENDO
IN ACADEMIA FRIDERICIANA
AD D. SEPT. A. O. R. CI^o DCCCXXXVI.
H. L. Q. C.

Publico placidoque eruditorum examini submittez
IOANNES ANDREAS EILERS,
BRANDEB. M. M. S. S. THEOL. CVLTOR.

EDITIO NOVA.

Halæ Magdeb. sumtu Hendeliano, 1744. (7)

